

Тематичний розділ: Теоретичні основи сучасної педагогіки та освіти

М.І. ТАРАСЕНКО

старший викладач
кафедри іноземних мов
Одеського національного економічного університету

К.І. МАСЛОВА

викладач
кафедри іноземних мов
Одеського національного економічного університету

ПРИНЦИПИ ВИКОРИСТАННЯ ГРАМАТИКИ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ (англійської)

У статті автор з наукової точки зору пояснює причини багатьох проблем, що виникають в процесі вивчення іноземних мов і пропонує переглянути і використовувати в практиці забуті методичні принципи.

Експериментально неодноразово підтверджувалося, що міцність запам'ятовування осмисленого матеріалу значно вище, ніж при запам'ятовуванні матеріалу неосмисленого, а тим більше безглузлого. Якісне оволодіння іноземною мовою неможливо без осмисленого сприйняття мовних засобів і усвідомлення граматичних явищ і зв'язків. Практика показує, що без опори на граматику вивчення іноземної мови триваліше і менш ефективно. Французький лінгвіст А. Сеше стверджував, що справжня психологія іноземної мови неможлива без методичної розробки системи граматики.

При системному підході граматику вивчається не заради граматики як такої (хоча її пізнавальна функція очевидна), а для формування здатності користуватися мовними засобами в мові, в ході природного комунікативного

процесу. Таким чином, вивчення граматики є засобом, а не метою навчання і являє собою найкоротший шлях до оволодіння здатністю мислення. Граматика, за висловом Ж. Мольєра, «велить навіть царями».

Без намічених орієнтирів розібратися у великій кількості матеріалу практично неможливо. Через те так гостро стоїть питання розробки, відповідно до цієї проблеми, моделі глибокого аналізу навчального процесу з метою відбору для подальшого використання і опрацювання нових підходів і конкретних методик, спроможних допомогти у вивченні іноземної мови. Системою таких орієнтирів і є граматика. Відповідно до цих принципів в пасивний мінімум включаються найбільш поширені явища книжково-письмового стилю мови. Основним чинником, що обумовлює успіх навчання мовленнєвої діяльності та формування граматичних навичок, є вправи, бо у вправах, що моделюють діяльність, формуються, розвиваються і удосконалюються мовні навички та вміння. У процесі формування граматичних навичок викладати граматику треба захоплююче, жваво, цікаво, з використанням наочностей і схем, тому що вона повинна будити емоції. Коли людина здійснює практичні кроки для задоволення, удосконалення своїх знань, які спонукають її до активної діяльності, починає грати роль мотивів. Важливою складовою частиною єдиної системи є раціонально організований контроль, який забезпечує систематичний зворотний зв'язок, дозволяє будувати адаптивну програму навчання, своєчасно коригувати дії як викладачів, так і студентів.

Ключові слова: *комунікативні навички, мова, мовлення, граматика, методика, граматична система, лексична система, мовна освіта*

Постановка проблеми. Наше дослідження присвячене вирішенню проблеми визначення ролі та місця граматики у процесі вивчення іноземної мови (англійської) у немовному закладі вищої освіти.

При цьому мається на меті: реальне спілкування з носіями мови; отримання пізнавально-цінної або практично-корисної інформації з англійських писемних джерел; практична професійна діяльність англійською мовою; життєва орієнтація в сучасному полі лінгвістичному міжкультурному просторі в якості професійно-спроможної, освіченої, культурної особистості.

Аналіз досліджень. В наш час, як зазначає психолог В. Андрієвська: «практична доцільність вивчення англійської мови ні в кого сумніву не викликає». Так, дослідники М.А. Панченко, Л.М. Голубенко, В.П. Коляда зазначають, що «в останні роки якість оволодіння тими, хто навчається, граматичним компонентом мовлення на англійській мові викликає великі дорікання. Студенти щиро засмучені з того приводу, що вони не можуть адекватно користуватись мовою із-за відсутності навичок володіння функціонально-граматичними особливостями мовлення. Викладачі скаржаться на те, що із-за відсутності у студентів граматичних навичок та філологічного світогляду їх мовлення на англійській мові не відповідає вимогам початкового етапу навчання у закладах вищої освіти» [2, с. 297].

Так, на сучасному етапі, коли роль іноземної мови у професійній діяльності фахівців є надзвичайно високою, неможливо не приділяти велику увагу підвищенню якості її викладання на всіх етапах підготовки, особливо граматиці.

Мета статті. Стосовно випускників немовних закладів вищої освіти ми можемо зазначити необхідність формування у них професійної компетенції, яке окрім знань із спеціальних дисциплін, включає і мовленнєву компетенцію. Причому мовленнєва компетенція передбачає вільне володіння на рівні грамотності не тільки рідною, але і іноземними мовами.

Виклад основного матеріалу. У нашому дослідженні ми намагаємось сформулювати базові положення на яких має ґрунтуватись сучасна методика викладання граматики в немовних вищих навчальних закладах із урахуванням вимог Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти, а також вимог сучасного ринку працевлаштування.

Практична граматики посідає центральне місце у програмі вивчення іноземної мови та є невід'ємною складовою усіх навчальних ситуацій іноземної мови. Без знань граматики неможливе повноцінне спілкування ні в усній, ні в письмовій формі. В умовах навчання, яке імітує мовну комунікацію і в значній мірі хаотичність мовного спілкування, виникає необхідність постійних пошуків балансу між пріоритетністю змісту і необхідністю роботи над граматичною формою. Однією з основних проблем досягнення високого рівня професійного спілкування іноземною мовою є вдосконалення граматичного аспекту при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням. Саме тому викладання граматики повинне отримати комунікативне обрамлення, оскільки основним завданням оволодіння мовою є здатність спілкування нею [6, с. 37-38].

Як було зазначено вище, студенти – це, як зазвичай, початківці, які не мають базових знань, необхідних для оволодіння іноземною мовою професійної спрямованості та діловою іноземною мовою. Ці знання, перш за все, стосуються граматичного матеріалу. Більш того, підручники, що пропонуються на сучасному етапі студентам не завжди містять необхідного методичного комплексу для розвитку навичок грамотного, ефективного іншомовного спілкування [7, 8, 9, 10, 11, 12, 13]. На наш погляд, це обумовлено тим, що сучасні методисти додержуються або традиційного методу викладання іноземної мови, або жорсткого комунікативного.

Якщо розглядати практичні заняття з англійської мови студентів I-II курсів немовних ВНЗ, то вивчення студентами граматичного матеріалу передбачає наявність певного запасу базових шкільних знань. Але також необхідно систематизувати граматичні знання, підібрати правильний шлях вивчення граматичного матеріалу та удосконалити граматичні навички ефективними навчальними завданнями (вправами).

Як показує практичний досвід, найчастіше на граматичному рівні українська мова виявляє вплив у виборі граматичного часу: замість Present Perfect і Past Perfect використовують форми Past Indefinite; багатозначність прийменника “в” представлена в англійській мові різнотематичними прийменниками часу, простору, напрямку руху (at, on, in, to, in, into). Проблеми викликають також англійські граматичні категорії, відсутні в українській мові (Gerund, Participle, Complex Object, Complex Subject), часові форми неправильних дієслів, закінчення “s” у третій особі однини.

Так, наприклад студенти I курсів ОНЕУ, починають заняття з повторення програми 11 класу, ще раз відпрацьовують завдання для повторення набутих знань.

Directions:

Complete the sentences with the words in parentheses. Use the simple present or the present progressive.

(1) Right now I (*look*) looking at the board. I (*see*) some words on the board.

(2) A: (*you, need*) _____ some help, Mrs. Brown? (*you, want*) me to carry that box for you?

B: Yes, thank you. That's very kind of you.

(3) A: Who is that man? I (*think*) _____ that I (*know*) him, but I (*forget*) his name.

B: That's Mr. Martinez.

A: That's right! I (*remember*) _____ him now.

(4) A: (*you, believe*) _____ in flying saucers?

B: What (*you, talk*) _____ about?

(5) A: You know, spaceships from outer space with alien creatures aboard.

B: In my opinion, flying saucers (*exist*) _____ only in people's imaginations.

Directions:

Olwv\s

(1) My friend Omar is owniftg his own car now. It's brand new. 1 Today he driving to a small town north of the city to visit his aunt. He love to listen to music, so the CD player is play one of his favorite his visit with his aunt.

(2) Omar is visiting his aunt once a week. She's elderly and live alone. She is thinking Omar a wonderful nephew. She love his visits. He try to be helpful and considerate in every way. His aunt don't hearing well, so Omar is speaks loudly and clearly when he's with her.

(3) When he's there, he fix things for her around her apartment and help her with her shopping. He isn't staying with her overnight. He usually is staying for a few hours and then is heading back to the city'. He kiss his aunt good-bye and give her a hug before he is leaving. Omar is a very good nephew.

Створення раціональної системи вправ є ключем до засвоєння граматики та вирішення проблеми навчання іншомовного мовлення. Кожна вправа, не залежно від її характеру, має трифазну або чотирифазну структуру.

Перша фаза – це само завдання.

Друга фаза – це зразок виконання цього завдання.

Третя фаза – це власне виконання цього завдання.

Четверта фаза – це саме контроль виконання студентами цього завдання. У свою чергу це може бути контроль з боку викладача; це може бути взаємоконтроль, коли студенти обмінюються своїми зошитами між собою та перевіряють виконання завдання та це може бути самоконтроль, коли викладач зачитує правильні відповіді, а студент сам перевіряє їх правильність.

Пропоновані викладачем завдання дають змогу студентам як під керівництвом викладача, так і самостійно оволодіти необхідними знаннями для того, щоб у своїй практичній діяльності вести листування на іноземній мові. В якості засобу навчання англійської мови є саме письмо, яке сприяє міцному засвоєнню граматичного матеріалу, а також, на майбутнє, вдосконаленню читання та усного мовлення.

Наприклад, студенти перш, ніж перекладати листи на англійську мову, повинні виконати підготовчі тренувальні вправи.

Directions:

I. Complete the following sentences:

1. I saw your advertisement for...
2. I am interested in...
3. I have many of the necessary...
4. I am fluent in...
5. I look forward to...

II. Translate into Ukraine:

1. I am interested in the job of a business journalist.
2. I think I have many of the necessary qualifications
3. I am fluent in three foreign languages: English, German, French.
4. I have worked as a business journalist at Kiev post for the last 5 years.
5. Please let me know if you need some more information.

III. Translate into English:

1. Я побачив Вашу рекламну об'яву у сьогоднішньому випуску газети.
2. Мені дуже цікава ця робота.
3. Я гадаю, що я володію багатьма з необхідних ділових якостей.
4. Я вивчала економіку та ділову українську мову в університеті.
5. Я вільно володію англійською мовою.

IV. Find equivalents in your native language:

1. Advertisement
2. qualifications
3. to be fluent in
4. business journalist
5. to let smb. know

V. Insert prepositions and translate into your native language:

1. I saw your advertisement ... a business journalist.
2. I am very interested ... this job.
3. I have many ... the necessary qualifications.
4. I am fluent ... Ukrainian.
5. I have worked ... a journalist ... Kiev Post ... last 5 years.

VI. Translate the letter into English:

Шановні панове,

Я побачив Вашу об'яву на заняття посади журналіста з питань бізнесу у сьогоднішньому номері газети "Гардиан".

Я дуже зацікавлений в цій роботі і я вважаю, що володію багатьма з необхідних ділових якостей.

Я вивчав економіку, сучасну ділову українську та іноземні мови в Одеському державному економічному університеті. Я вільно володію українською, Англійською, німецькою та французькою мовами.

Я працював журналістом з питань бізнесу в газеті "Київ Пост" останні 5 років. Чекаю на Вашу відповідь. Будь ласка, повідомте, якщо Вам потрібна ще якась інформація.

З повагою.

Є деякі випадки, де граматиці зовсімнепроділяють увагу [7, 8, 9, 10]. Жорстко комунікативний підхід не дає змоги розвинути стійкі навички володіння іноземною мовою на рівні грамотності, тому що на граматику відводиться не більше 15 % всього об'єму матеріалу.

Говорячи про цілі та задачі оволодіння граматиною дослідник з методики викладання іноземних мов М.А. Панченко зазначає: «Розвитку у тих, хто навчається граматичних умінь, передує етап формування у них граматичних навичок. Зміст граматичних навичок є адекватним змісту граматичних умінь, однак ступінь їх автоматизації у мовленні є на декілька порядків нижчою. Оскільки розвиток умінь не є можливим без попереднього розвитку навичок, то завданням є формування продуктивних і рецептивних граматичних навичок, які у подальшому на рівні автоматизму могли б забезпечити технічну сторону процесів мовлення» [14, с. 47].

Перед викладачем стоїть дуже важлива місія – зацікавити студентів, мотивувати їх до вивчення іноземної мови. Після кожної нової теми, кожного завдання викладач повинен давати вправи на закріплення цієї теми та щоб зрозуміти – як студенти її засвоїли.

Directions:

Test yourself

Study the lay-out of the business letter then answer the following questions:

1. Where is the address with the name of the sender placed?

2. What is the salutation form of you don't know the name of the person you are writing to?
3. Where is the attention line placed?
4. How should the paragraphs be separated?
5. How should you sign the letter?

Fill in the blank spaces with the words from the list below.

HOW TO WRITE A BUSINESS LETTER

The letter heading gives all necessary _____ about the firm. It is usually ____ _____ on the paper. If unheaded paper is used, the address _____ the name of the sender is typed on the __ hand side. The address of the person receiving the letter is typed on the _____ against the margin. When a letter is written to a man the form "_____" is used. To a married woman we write "_____" but "_____" is used both for married or unmarried woman. The attention line is typed _____ the salutation. If you don't know the name of the person you are writing to, begin your letter with "_____" if it is a man or "_____" if it is a woman. Use "_____" or "_____" when writing to a firm /company. In business letters the sentences and paragraphs should be kept ____ because it is much easier to read such a letter. The letter usually consists of three _____. In the first, writer should refer _____ correspondence, confirming the receipt of a letter. In the second, a stating of ____ should follow. The third and the last should concern the future _____ suggested by the writer of the letter. The letters should be always signed by _____ and in _____. Since many signatures are illegible it is good practice to _____ the name of the signer and to place his signature _____ it.

1. hand	6. Information	11. left	16. Dear Madam	21. facts
2. Print	7. Mrs	12. Printed	17. Dear Sirs	22. part
3. Above	8. Right	13. Ms.	18. Gentleman	23. action
4. Ink	9. Mr.	14. Above	19. short	
5. Previous	10. without	15. Dear Sir	20. parts	

Висновки. Сьогодні майбутній фахівець має вміти читати, анотувати, вільно спілкуватись, бути спроможним працювати із закордонними фахівцями, науковцями. Також, фахівець повинен вміти писати ділові листи та відповідати на листи своїх партнерів, працювати із діловою документацією (контракти, резюме, заяви та інше). Все це неможливо без оволодіння граматичним та лексичним запасом, речень і текстів із слів та правилами словотворення та

формотворення. Зазначенні вище уміння відповідають саме граматичному рівню мови.

Використана література

1. Богацький І.С., Дюканова Н.М. Бизнес-курс англійського мови. – Київ: Логос-М, 2007. – 352 с.
2. Голубенко Л.Н., Панченко М.А., Коляда В.П. Особенности противоречия и возможности овладения грамматикой // VI Міжнародна науково-практична конференція з питань методики викладання іноземної мови пам'яті професора В.Л. Скалкіна. – Одеса, 2009. – с. 297-343.
3. Елухина Н.В. Роль дискурса в межкультурной коммунікації и методика формирования дискурсной компетенции // Иностранные языки в школе. – 2003. – № 3. – с. 9-13.
4. Braun Н.Д. Principles of Language Learning and Teaching. – Engelwood Cliffs, N. J.: Prentice-Hall, Inc., 1980. – 276 p.
5. Морозова І.І. Теорія мовної особистості у викладанні країнознавства // Стратегії та методи навчання мовам для спеціальних цілей. – К., 2005. – с. 81-82.
6. Бондалетов В. Д. Социальная лингвистика / В. Д. Бондалетов. – М. : Просвещение, 1987. – 160 с
7. Богацький І.С., Дюканова Н.М. Бизнес-курс англійського мови. – Київ: Логос-М, 2007. – 352 с.
8. Воробьева С.А. Деловой англійский язык для сферы туризма. Your Way to Tourism. – М.:АРКТИ-ГЛОССА, 2000. – 165 с.
9. Кисунько Е.И., Музланова Е.И. Бизнес-курс англійського мови. Деловое Общение и документация: Учеб.пособ. – М.: ЮНВЕС. – 2001. – 368 с.
10. Любимцева С.Н., Коренева В.Н. Курс англійського мови для финансистов: Учеб. – М.: ГИС, 2000. – 381 с.

11. Миловидов В. Английский язык для работников сферы международного бизнеса. – Тверь: Фамилия, 1995. – 336 с.
12. Митина И.Е., Петрова Л.С. Деловой английский. Путешествие: Учеб.пособ. – СПб.: Лениздат; Союз, 2001. – 320 с.
13. Рыжков В.Д. Деловой английский. Маркетинг: Пособие по изучению делового англ. языка. – Калининград: Янтар. сказ., 2002. – 192 с.
14. Панченко М.О. Методичні вказівки з методики викладання англійської мови. – Одеса, 2005. – Ч. I. – 122 с.

M.I. TARASENKO, K.I. MASLOV
PRINCIPLES OF USING GRAMMAR IN
LEARNING FOREIGN LANGUAGES (English)

In the article, the author explains the causes of many problems that arise in the process of learning foreign languages and suggests revising and using for gotten methodological principles in practice.

It has been confirmed repeatedly that the strength of memorizing meaning ful material is much higher than memorizing the material meaning lessly, and undoubtedly, than memorizing the material vacantly. High-quality mastery of a foreign language is impossible without a meaning ful perception of language means and awareness of grammatical phenomena and relationships. Practices shows that learning a foreign language is longer and less effective without relying on grammar. French linguist A. Secheha year guded that a true psychology of a foreign language is impossible without the methodological development of a grammar system.

With a systematic approach, grammar is studied not by itself (although its cognitive function is obvious), but for the formation of the ability to use language tools in speech, during the natural communicative process. Thus, the study of grammar is a means, not the goal of learning, and is the shortest path to mastering the ability of thinking. Grammar, in the words of J. Moliere, "which knows how to control even kings."

Without the in ten dedguide lines, it is almost impossible to understand the abundance of material. That is why the issue of developing, in accordance with this problem, a model of in-depth analysis of the educational process in order to select for further use and development of new approaches and specific techniques that can help in learning a foreign language. The system of such guide lines is grammar. In accordance with the seprinciples, the most common phenomena of book-writing style of speech are included in the passive minimum. The main factor determining the success of learning speech activity and the formation of grammatical skills are exercises, because in exercises that simulate activity, speech skills and abilities are formed, developed and improved. In the process of forming grammar skills, grammar should best be done in a fascinating, lively, interesting way, using visual aids and diagrams, as it must arouse emotions. When a person takes practical steps to satisfy, improve their knowledge, which motivates him to be active, begins to play the role of motives. An important part of a single system is a rationally organized control, which provides systematic feedback, allows you to build an adaptive curriculum, timely adjust the actions of both teachers and students.

Keywords: *communication skills, language, speech, grammar, technique, grammar system, lexical system*